

MÚÉRTTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS: EGY MŰ ÉRTTELMEZÉSE

Olvassa el és értelmezze Lázár Ervin novelláját! Jellemezze az írásműben a szereplők kommunikációját és a narráció sajátosságait! Értelmezze a történetben az ördög szándékát, valamint az ehhez kapcsolódó egyéni és közösségi cselekvéseket! Dolgozatában térjen ki a mesei-mitikus elemek novellában betöltött szerepére!

Megoldása 400–800 szó terjedelmű legyen!

Lázár Ervin: A kovács

– Kénszagot érzek – mondta Szűcs Lajos.

A segéd csodálkozva rákapta a tekintetét, azt akarta mondani: „Hát aztán, gépész úr, hiszen a méhelben vagyunk.” Márpedig a *méhelben* – így nevezték Rácpácegresen a műhelyt – különböző gőzök és gázok keveregnek, rejtélyes szagokat böffen a fűjtatóval izzított szén, kesernyés párákat ereget a hűtődézsában kihunyó vöröslő vas, még az üllőről szertefröccsenő vascillagocskák is illatoznak, fém-, égett-pata-, füst- és kénszag lebeg itt mindig.

A segéd mégsem szólt, mert ahogy a mesterre nézett, látómezejében megjelent a műhelyajtó is, s az ajtófélfának támaszkodva ott állt egy úrféle, pantallóban és hosszú malaclopóban¹.

„Hogyhogy nem vettük észre, amikor bejött?” – ámult magában a legény, s hogy oly hosszú ideig bámult ugyanarra a pontra, odanézett a mester meg a kisas is. A kisas mindjárt észrevette, hogy ennek az embernek nagyon furcsa a lába. Önkéntelenül közelebb lépett a mesterhez, hogy védelme láthatatlan fénykörébe álljon.

– Jó napot, uram – mondta tisztességtudóan Szűcs Lajos –, észre sem vettük, hogy bejött. Az úrféle köszönés helyett felröhintett.

– Maga az a híres kovács? – kérdezte kényeskedő bájgúnárhangon. Szűcs Lajos a maga részéről az ilyen hangot utálta a világon a legjobban.

– Eddig nem tudtam róla, hogy híres vagyok – mondta, és önérzetesen kihúzta magát. Ettől még vékonyabbnak látszott, feszes volt, mint a nyílpuska húrja.

– Úgy hírlík – mondta az idegen –, magát nem is porból meg hamuból gyúrta össze a Teremtő.

Elhallgatott. Talán kérdésre várt.

De arra aztán várhatott, mert nem szólt a mester se, a segéd se, a kisas se. Hallgatásukba bekapcsolódtak a tárgyak is. Fönn a mennyezeten a nagybögőszerű fűjtató, a tűzhely két vaspofája, a vízszintes lendkerékű fűrőgép s a falon függő szerszámok, a menetvágók, laposfogók, kacsacsőrű fogók, vasfűrők, lukasztók, hidegvágók, kiskalapácsok, nagyok, s persze maga az üllő is – mind-mind súlyosan hallgatott.

Így hát kérdés nélkül folytatta az idegen.

– Magát vasból kalapálta, nem igaz?!

A kisas elképzelte, ahogy Isten a Vashegyből kiszakít egy jókora tömböt, vörösre izzítja és kikalapálja belőle Szűcs Lajost. Így már érthető, hogy cingár ember létére hogy fér meg benne ennyi erő. Vasból van.

A mester azonban, úgy látszik, nem vette dicséretnek az idegen szavait, mert még feszesebb lett.

– Mivel szolgálhatok az úrnak? – kérdezte kurtán.

– Na jó – böffent a bájgúnár –, patkolja meg a lovamat.

¹ malaclopó: bő, galléros köpeny nagy zsebekkel

Szücs Lajos kitárta a kétszárnyú faajtót, amely akkorára volt méretezve, hogy a vasalni való szekeret be lehessen tolni rajta a műhelybe. Lópatkoláshoz ugyan fölösleges volt kinyitni, de úgy látszik, a mester nagyobb légteret akart. Vagy a kénzsgot érezte túl erősnek.

Már ajtónyitás közben szemrevételezte a lovat, és egy kicsit meghökkent tőle. Elsőre nem is tudta, hogy mi a lóban az ijesztő. Hogy ilyen nagy monstrum? Hogy szénfekete? Vagy a feketeségből kivilllogó szeme fehérje? Vagy az, hogy sunyít? Ha a ló ellenségesen hátracsapja mind a két fülét, azt hívták Rácpácegresen sunyításnak. Ebből lehetett látni, hogy a ló rossz természetű. Ez rossz természetű volt, semmi kétség.

Ekkorra már gyűlni kezdett a nézőközönség is. A pusztaiak – honnan, honnan nem – megtudták, hogy valami készül a méhelben, és összesereglettek, tisztelettudó, nagy kört alkotva a sunyító fekete ló körül, szívében nagy bizodalommal a mester iránt, aki jelenlétüktől rögtön nagyobb bátorságra kapott, nem érdekelte már, hogy mitől ijesztő a nagy, fekete ló, leemelt a szögről egy félkész patkót, fölizzította – nyekegett a böhöm fűjtató, a két vaspofa között siscgett a szél –, és az izzó patkóval elindult kifelé, hogy a ló patájához mérje, tágítani kell-e, vagy szűkíteni.

– Ezt akarja ráverni? – kérdezte fitymálóan az idegen.

– Ezt hát. Nem azt mondta, hogy patkoljam meg?

Erre az idegen, se szó, se beszéd, odalépett a mesterhez, pusztá kézzel kivette az izzó patkót a fogó pofái közül, és egyetlen mozdulattal úgy összegyúrte, mintha nem is vasból, hanem nyers téstájból volna. A csúffá tett patkót odahajította Szücs Lajos lába elé.

– Az én lovamnak rendes patkót csináljon!

Olyan csönd lett, amilyen Rácpácegres főnnállása óta még soha. Hallani lehetett a kisinas szívdobbanását. Azért dobbant akkorát a kisinas szíve, mert most értette meg, mitől furcsa ennek az embernek a lába. Meg a ló! Hát persze! Még egyszer odapillantott, hogy biztos legyen a dolgában. Biztos lehetett. A ló füle mögött két szarvacska meredt az égnek. Nem nagyobb egyik sem, mint egy hüvelykujj körmös vége, de szarv. És az idegen lába! Nem láb az, pata!

Odasündörgött sóbálványként álló mesteréhez, s a nadrágja száránál fogva húzni kezdte befelé.

– Ne ráncigálj, az apád nemjóját – morrant mérgesen a mester, de azért engedelmesen megindult a műhelybe.

– Gépész úr – súgta odabent a gyerek –, ez az ördög!

– Azt hiszed, nekem nincs szemem? – súgta vissza Szücs Lajos, és elkiáltotta magát: – Nyomd azt a fűjtatót!

Ezzel nekilátott. Egy egész nyaláb sínvasat tartott egyszerre a tűzbe, annyit, amennyiből öt szekér vasalása kitelne. Izzította, egybekalapálta, nyújtotta, hajlította, bumm-bumm a segéd nagykalapácsa, a mesteré meg egy az izzó vásra, kettő csilingelő az üllőre. Muzsikáltak a kovácsok. A rácpácegresiek odakint biztosan tudták, most már nagy baj nem lehet.

Elkészült a patkó, olyan súlyos, hogy nyögött alatta az üllőtartó tuskó. Szücs Lajos a legnagyobb fogóval fogta. Feszült minden izma, amikor fölemelte. Odatartotta az ördög elé.

– Na, ezt tekergesse össze!

Az ördög ezzel a patkóval már nem mert kikezdeni, intett, hogy jó lesz. A mester fölverte a lóra. Aztán dolgozott tovább, sercege röpködtek a szikrák, csengett az üllő, elkészítette a második patkót, a harmadikat, már a negyediken dolgozott.

– Még vasat! – mondta.

– Nincs több, mester úr – súgta neki a kisinas.

– Mi az, hogy nincs több, hozd a szerszámokat – rendelkezett Szücs Lajos.

A gyerek hordta a lángra a mester saját készítésű szerszámait, a gyáriakat, a drága menetvágó készletet, a fűrógépet lendkerekestül.

De ez sem volt elég.

– Még vasat! – kiáltotta Szűcs Lajos, jó hangosan, hogy a kintiek is meghallják. – Emberek, vasat!

A rácpácegresiek szétszéledtek, de nem telt bele egy perc, már jöttek is újra, a csiraistállóból vasvillákat, marhaláncokat, a lóistállóból lóvakarókat, zablavasakat, kápakarikákat hoztak, az asszonyok hordták hazulról a faszenes vasalókat, parázscsiptetőket. Ili néni hozta a híres háromlábú vaslábosát, a gyerekek a játékaikat, röpikéket, gurigákat.

Nyelte a patkó a vasat, de csak készen lett.

– Nna! – mondta a mester, és inge ujjával megtörölte verejtékező homlokát. A segéd csurom egy víz volt, átizzadt a kisinas inge is.

Sistergett a patára illesztett patkó, s az égett pataszagba, ahogy az ördög lovához illik, egy kis kénköszag vegyült, a mester beverte a patkószögeket, egy kicsit egyengetett még a reszelővel, aztán fölegyenesedett, a ló vasalt patája lehuppant a földre. Így szólt: dönn.

– Na, meg van patkolva a lova – mondta Szűcs Lajos. Az ördög, ahelyett hogy megköszönte volna, fölvihogott, a lovára pattant, az övéről leoldott egy bőrzacskót, és Szűcs Lajos lába elé dobta. Nagyon csörgött benne valami.

– Itt a fizetség – mondta, és megsarkantyúzta a lovat. A ló könnyedén el akart ugrani, de Szűcs Lajos patkóinak súlya nem engedte, meglepetésében majdnem térdre esett.

– Gyia! – üvöltötte az ördög.

Az óriási dög nekiveselkedett, ropogtak az ízületei, dagadtak az izmai, két első lábát nagy nehezen elemelte a földtől, de vissza is zuhantotta azonnal, a föld nagy recsegve-ropogva beszakadt, az ördög kétségbeesve üvöltözött, de mindhiába, zuhant a ló a patkó szakította gödörbe, s zuhant vele kecskelábú gazdája is. Vészjósló hangon morgott és remegett a föld, s mielőtt összezárult volna a rusnya ördög és rusnya lova fölött, Szűcs Lajos gyorsan fölkapta a lába elől az ígéretes bőrzacskót, és utánuk hajította.

Aznap nagy bált rendeztek Rácpácegresen, s bár a zenét csak hártypapírral fölszerelt fésűk szolgáltatták, mivel Mészáros Juliska citerahúrjai is odalettek az ördög patkójába, azért égit ért a jókedv. S kedves utazó, ha egyszer Rácpácegresre tévedsz, ne mulaszd el az egykori méhel előtt a füledet a földre szorítani. Halk duhogást és döbbögést fogsz hallani. Máig ott küszködik a Sátán Szűcs Lajos patkóival.

Lázár Ervin: A kovács (2017) In: *Csillagmajor*. Helikon Kiadó, Budapest. 34–40.

VAGY